

УДК 330.322

Семенчук Л.І.

*асистент кафедри обліку і аудиту
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Мороз С.О.

*студент
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка***ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА
ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ****INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE
AND ITS EVALUATION METHODS****АНОТАЦІЯ**

У статті розкрито поняття інвестиційної привабливості підприємства. Виділено чинники, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства. Виявлено низку проблем, що спричиняють низький рівень інвестиційної привабливості підприємств. Розглянуто основні методики оцінки інвестиційної привабливості на рівні підприємства. Досліджено взаємозв'язки елементів стратегічного фінансового управління з реальними інвестиціями підприємства.

Ключові слова: інвестиції, підприємство, інвестиційна привабливість, інвестиційний проект, фінансування.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрыто понятие инвестиционной привлекательности предприятия. Выделены факторы, которые влияют на инвестиционную привлекательность предприятия. Выявлен ряд проблем, которые влекут за собой низкий уровень инвестиционной привлекательности предприятия. Рассмотрены основные методики оценки инвестиционной привлекательности на уровне предприятия. Исследованы взаимосвязи элементов стратегического финансового управления с реальными инвестициями предприятия.

Ключевые слова: инвестиции, предприятие, инвестиционная привлекательность, инвестиционный проект, финансирование.

ANNOTATION

This article explained the concept of investment attractiveness of enterprise. Described the factors affecting investment attractiveness of enterprise. Identified a number of issues, which entail a low level of investment attractiveness of enterprises. Considered the basic methods of assessment of investment attractiveness at the enterprise level. Investigated the relationship of the elements of the strategic financial management of real investment company.

Keywords: investment, enterprise, investment attractiveness, investment project, financing.

Постановка проблеми. Створення сприятливого інвестиційного середовища (клімату), стимулювання та захист інвестицій, залучення та активізація використання інвестицій є пріоритетами державної політики у сфері інвестування. У сучасних умовах господарювання одним із найпоширеніших та найефективніших джерел розвитку та розширення підприємств є залучення інвестицій. Реальне інвестування є однією з головних складових частин економічного зростання, а фінансове забезпечення інвестиційного процесу виступає основою ефективного стратегічного розвитку підприємств. Для багатьох підприємств України, які відчувають

брак власних коштів, працюють із застарілим обладнанням, залучення інвестицій є життєво необхідним. В умовах гострої ринкової конкуренції оцінка інвестиційної привабливості окремого суб'єкта господарювання є важливим питанням під час прийняття рішення потенційним інвестором.

Незважаючи на наукові досягнення в розвитку фінансування реальних інвестицій, багато проблем залишаються невирішеними, спостерігаються розбіжності щодо визначення основних понять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінки інвестиційної привабливості дедалі більше набуває актуальності, про що свідчать роботи таких науковців, як Антипенко Є., Шумікін С., Стойчева А. [1], Гончарук А.Г., Яцик А.А. [2], Кушнір Н.Б., Мужук Ю.В. [3]. Поняття інвестиційної привабливості досить багатогранне, а тому до кінця не визначене та потребує подальших наукових досліджень, а також детального розгляду вимагають фактори, які безпосередньо впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємств України.

Мета статті полягає у вивченні сутності інвестиційної привабливості підприємств та визначенні основних методів її оцінювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішний розвиток підприємства, вдосконалення виробництва та підвищення показників його діяльності безпосередньо пов'язані з інвестиційною діяльністю. Залучення інвестицій безпосередньо пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єктів інвестування. Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників, що комплексно характеризують діяльність підприємства і показують доцільність укладення в нього тимчасово вільних коштів.

Оцінка інвестиційної привабливості – це процес, у ході якого потенційний інвестор може прийняти остаточне рішення про доцільність укладення коштів у дане підприємство, враховуючи надійність цього об'єкта інвестування та можливість отримання максимального прибутку. Від того, наскільки підприємство цікаве потенційним

інвесторам, залежить стабільність його функціонування, можливості розширення, виходу на нові ринки і зміцнення вже наявних позицій.

На інвестиційну привабливість підприємства впливають такі чинники:

- інвестиційна активність, вплив якої полягає у визначенні обсягу коштів, що вкладаються в підприємство, відсотка освоєння інвестицій, імовірності отримання інвестором прибутку;

- фінансовий чинник, який характеризується часткою прибутку від інвестиційної діяльності підприємства, оцінкою доцільності використання підприємством власних джерел фінансування інвестиційної діяльності та залучення позикових коштів;

- виробничий чинник, який визначає рівень розвитку й очікувану норму рентабельності основної діяльності підприємства;

- темпи зростання капітальних вкладень, що характеризує можливості розширення підприємства;

- інноваційний чинник, який визначається використанням досягнень науково-технічного прогресу у виробничому процесі та характеризує тривалість терміну з моменту розробки до моменту впровадження у виробництво науково-технічних розробок [4, с. 83].

Під час дослідження інвестиційної привабливості підприємства важливе місце належить розгляду факторів, що на неї впливають. Різні автори виділяють різні фактори впливу на рівень інвестиційної привабливості підприємства.

Аранчій Д.С. та Гончаренко С.А. рекомендують до факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, віднести фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії. До факторів загальної дії відносяться:

1) Соціально-економічні:

- загальний розвиток галузей економіки;
- розвиток фінансово-кредитної системи;
- функціонування фондового ринку;
- рівень інфляції.

2) Політичні:

- політична ситуація в країні;
- нормативно-правова база в галузі інвестування [5, с. 60].

Короткова О.В. пропонує всі фактори згрупувати в дві групи: фактори опосередкованого впливу та фактори безпосереднього впливу підприємства на інвестиційну привабливість. До першої групи факторів відносяться ті, що не піддаються впливу окремого підприємства, тобто на них можна впливати тільки на державному рівні (зовнішні фактори). До другої ж групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати та змінювати їх показники, характеристики тощо (внутрішні). Перелік даних факторів, які різною мірою впливають на інвестиційну привабливість підприємств, подано в табл. 1. Для підприємства важливішими є внутрішні фактори, або фактори безпосереднього впливу, оскільки саме завдяки ним воно здатне самостійно впливати на свою інвестиційну

привабливість. Своєю чергою, серед внутрішніх факторів найбільшу питому вагу займають такі фактори, як: кадровий потенціал, тривалість інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, розмір витрат.

Визначивши фактори, що впливають на формування інвестиційної привабливості, можна зробити висновок про більш уразливі сторони підприємства і, як наслідок, провести більш об'єктивне та повне її оцінювання [6, с. 32].

Таблиця 1

Фактори впливу на інвестиційну привабливість

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1. Галузева приналежність	1. Виробнича програма
2. Географічне розташування	2. Маркетингова діяльність
3. Наявність та доступність природних ресурсів	3. Управлінський облік та контролінг
4. Екологічна ситуація	4. Корпоративне управління
5. Культура та освіта населення	5. Кадровий потенціал
6. Економічна стабільність	6. Юридична діяльність
7. Соціально-політична стабільність	7. Виробничі технології
8. Нормативно-правова база	8. Стратегія розвитку
9. Інформаційне поле	9. Конкурентоспроможність
10. Пільги для інвесторів	10. Унікальність об'єкту
11. Розвинута інфраструктура	11. Тривалість інвестиційної програми
12. Економічна свобода підприємств	12. Рейтинг підприємства в галузі
13. Положення на світовому ринку	13. Платіжна дисципліна
14. Контрольні державні органи у сфері інвестування	14. Стан майна та фінансових ресурсів
15. Темп інфляції	15. Витрати
16. Можливість експорту	16. Структура капіталу
17. Рівень доходів населення	
18. Конкуренція в галузі	

Управлінський аспект інвестиційної привабливості підприємства розглядається як система економічних, фінансових та інших відносин, що виникають у процесі господарчої діяльності та забезпечення стійкого розвитку підприємства і задоволення вимог потенційних інвесторів. Для комплексної всебічної оцінки стану цієї системи потрібно використовувати якомога більше показників, що відображають різні аспекти діяльності підприємства [7, с. 97].

Оцінка інвестиційної привабливості є одним із головних завдань у сфері інвестиційної діяльності підприємства, оскільки прийняття інвестиційних рішень завжди пов'язане з ризи-

ком. Чим більш сприятлива інвестиційна привабливість, тим менше ризик, і навпаки. Крім ризиків, які виникають під час інвестування, велике значення відіграють ризики, які притаманні окремому виду діяльності. Для кожної галузі можна виділити окремі групи ризиків, окрім загальноприйнятих, адже ризиків є досить різноманітна кількість, і вони притаманні кожній галузі діяльності. Також підприємство може потерпати від низки якісних чинників, що призводить до втрати прибутку інвестором. Дані чинники можуть бути обумовленими такими факторами, як:

- некваліфікований менеджмент підприємства;
- неефективна структура активів;
- неправильна оцінка фінансово-економічного стану партнерів;
- нестабільне фінансове становище підприємства;
- некваліфікованість керівництва підприємства та ін.

Оцінка інвестиційної привабливості включає в себе:

- загальну характеристику підприємства (характер технології, наявність сучасного обладнання, складського господарства, власного транспорту, географічне розміщення, наближеність до транспортних комунікацій);
- характеристику технічної бази підприємства – стан технології, вартість основних засобів, коефіцієнт морального та фізичного зношення основних засобів;
- номенклатуру продукції, що випускається;
- виробничу потужність;
- місце підприємства в галузі, на ринку, рівень його монопольності;
- характер системи управління;
- статутний фонд, власників підприємства, ціну акцій;
- структуру витрат на виробництво;
- обсяг прибутку за напрямками його використання;
- оцінку фінансового стану підприємства [8, с. 89].

На сьогодні існує велике різноманіття методик визначення інвестиційної привабливості підприємства. Взагалі, всі розроблені у вітчизняній та світовій практиці методики оцінки інвестиційної привабливості відносно джерела вихідної інформації можна умовно поділити на три великі групи: 1) методики, що ґрунтуються на різноманітних оцінках експертів; 2) методики, що ґрунтуються на статистичній інформації; 3) комбіновані методики, що ґрунтуються на експертно-статистичних розрахунках [9, с. 325].

Під час вибору об'єкту інвестування інвестори найбільш значущими вважають показники рентабельності, динаміки прибутку до сплати відсотків і податків, показники платоспроможності, коефіцієнт фінансової незалежності, показник покриття прибутком суми сплачуваних

відсотків, коефіцієнт відношення чистого грошового потоку до довгострокових зобов'язань, перспективи ринкових позицій підприємства, інформаційну прозорість, інвестиційну вартість підприємства [10, с. 96]. Окремим аспектом можна виділити рівень фінансового стану підприємства. Згідно з Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій «Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій», інтегральна оцінка інвестиційної привабливості визначається як показник, в якому відтворюються значення інших показників, скоригованих відповідно до їх вагомості та інших чинників [11]. У міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства – його інтегральну оцінку, яка може слугувати індикатором інвестиційної привабливості. Існує також методика оцінювання інвестиційної привабливості на основі розрахунку низки коефіцієнтів із подальшим визначенням рейтингу інвестиційної привабливості (високий, достатній, задовільний, недостатній, поганий).

Реалізація інвестиційних ідей можлива під час формування інвестиційних проектів. Розробка інвестиційного проекту дає змогу економічно обґрунтувати доцільність, терміни, обсяги здійснення інвестицій, визначити необхідну кількість і типи ресурсів. Прискорення реалізації інвестиційних проектів впливає на підвищення інвестиційної активності підприємства. Отриманий інвестиційний прибуток визначає інвестиційний потенціал, інвестиційну привабливість і сприяє поліпшенню інвестиційного стану підприємства.

Висновки. Залучення інвестицій є необхідним процесом для відродження та досягнення конкурентоспроможності підприємствами України. Інвестиційно привабливе підприємство спонукає інвесторів прийняти рішення стосовно довгострокових вкладень у капітал для подальшого розвитку підприємства та отримання відповідного очікуваного прибутку. Інвестори, які вкладають свої гроші та інше майно в українські підприємства, повинні бути впевнені у правильному виборі ділового партнера та збереженні й ефективному використанні вкладених інвестиційних ресурсів. Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідно для забезпечення конкурентоспроможності продукції та підвищення її якості, структурної перебудови виробництва, створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств, вирішення соціальних проблем. Відомо безліч методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Необхідно зауважити, що проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства може бути вирішена лише після визначення всіх факторів, що впливають на її рівень як ззовні, тобто з боку

держави, регіону та галузі, так і зсередини, з боку самого підприємства. Виходячи з цього, оцінку інвестиційної привабливості підприємства треба проводити з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. На основі проведеного аналізу інвестиційної привабливості можна довести інвестору доцільність укладання коштів у певну країну, регіон, галузь та підприємство. Від того, наскільки об'єктивно і всесторонньо здійснена ця оцінка, залежить кінцевий результат, який отримує інвестор. Методи оцінки та управління інвестиційної привабливістю підприємства слід адаптувати під потреби інвесторів в отриманні всебічної, комплексної інформації про сучасний стан підприємства та прогностичні перспективи його стійкого розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Методика аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств / Є. Антипенко, С. Шумікін, А. Стойчева // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9, Ч. 3. – С. 27–30.
2. Гончарук А.Г., Яцик А.А. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління / А.Г. Гончарук, А.А. Яцик // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 4. – С. 29–33.
3. Кушнір Н.Б., Мужук Ю.В. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства та недоліки деяких існуючих методик / Н.Б. Кушнір, Ю.В. Мужук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 2 (50). – С. 110–118.
4. Басов М.Г. Стратегічне фінансове управління реальними інвестиціями підприємств / М.Г. Басов // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4 (12). – С. 80–85.
5. Аранчій Д.С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу / Д.С. Аранчій, С.А. Гончаренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 59–64.
6. Короткова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання / О.В. Короткова // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – С. 32–36.
7. Алексєєнко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л.М. Алексєєнко // Економічний форум. – 2009. – № 3. – С. 94–102.
8. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: [посібник] / І.В. Зятковський; 2-ге вид. – К.: Кондор, 2003. – 358 с.
9. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: [навч. посіб.] / Т.В. Майорова. – Київ.: ЦУЛ, 2003. – 376 с.
10. Алексєєнко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л.М. Алексєєнко // Економічний форум. – 2009. – № 3. – С. 94–102.
11. Наказ № 22 від 23.02.1998 Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій «Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 211, код акту 5120/1998.